

ת"פ 50199/11/17 - בנימין טספו נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"פ 50199-11-17 מדינת ישראל נ' טספו

בפני
מבקש
נגד
משיבה
החלטה

כבוד השופטת תמר שרון נתנאל
בנימין טספו
מדינת ישראל

1. לפניי בקשה שהוגשה על ידי מי שהואשם בתיק זה וזוכה מהאשמה (להלן: "**המבקש**"), לפסוק לו פיצויים לפי סעיף 80 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "**חוק העונשין**" או "**החוק**"), אשר קובע:

"80.(א) משפט שנתפתח שלא דרך קובלנה וראה בית המשפט שלא היה יסוד להאשמה, או שראה נסיבות אחרות המצדיקות זאת, רשאי הוא לצוות כי אוצר המדינה ישלם לנאשם הוצאות הגנתו ופיצוי על מעצרו או מאסרו בשל האשמה שממנה זוכה, או בשל אישום שבוטל לפי סעיף 94(ב) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 בסכום שייראה לבית המשפט...

(ב) שר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, סכומי מקסימום להוצאות ולפיצויים האמורים."

2. בכתב האישום שהוגש בתיק זה הואשם המבקש, צעיר, יליד 29.5.1993, מבני העדה האתיופית, בביצוע עבירת שוד, עבירה לפי סעיף 402(א) לחוק העונשין.

בעובדות כתב האישום נטען, כי ביום 29.10.17, סמוך לשעה 18:30, שדד הנאשם ארנק מקשיש, יליד 1932 (להלן: "**המתלונן**") שעה שהקשיש הלך ברחוב החייל 4, בחיפה (להלן: "**זירת האירוע**"), בעזרת הליכון עם גלגלים. נטען כי הנאשם הוציא את הארנק של הקשיש, אשר היה בכיס האחורי של מכנסיו (להלן: "**הארנק**") ותוך כדי כך, ולשם ביצוע השוד, הוא דחף את המתלונן, נפל ארצה ונגרמו לו חבלות של ממש: שפשופים בברכיים. הארנק הכיל, בין היתר, 2 כרטיסי אשראי, כרטיס רב קו, וכ- 20 ₪ במזומן.

כן נטען, כי בהמשך לאמור לעיל, בין השעות 18:35-18:37, בכיכר מאירהוף בקריית אליעזר בחיפה, השתמש הנאשם בכרטיס האשראי של המתלונן וניסה, ללא הצלחה, למשוך כסף מזומן ממכשיר הכספומט בסניף 707 של בנק הפועלים.

3. לאחר שמיעת ראיות **זיכיתי** את הנאשם/המבקש מכל המיוחס לו, תוך שקבעתי כי עובדות העבירה הוכחו, אך לא הוכח שהמבקש הוא זה אשר ביצע את המעשים המתוארים בכתב האישום.

4. הכרעת הדין המזכה ניתנה ביום 13.1.2019 והבקשה דנן הוגשה רק כשלוש שנים וחצי לאחר מכן - ביום

20.6.2022. בבקשה נטען כי שיהיו נבע מהטראומה שעבר המבקש, אשר הקשתה עליו לאזור כוח נפשי להתמודד שוב עם הליכים משפטיים.

תמצית טיעוני המבקש בבקשתו

5. המבקש טוען כי יש לחייב את המשיבה לשלם לו פיצויים, לפי החלופה הראשונה אשר בסעיף 80 לחוק העונשין, לפיה לא היה יסוד להגשת כתב האישום נגד המבקש ולחילופין - לפי החלופה השנייה, לפיה קיימות נסיבות אחרות המצדיקות מתן פיצוי.

6. בבקשה נטען, כי המבקש הוא אדם נורמטיבי, ללא עבר פלילי, אשר חייו התהפכו עקב מעצרו, חקירתו והאישום שהוגש נגדו. נטען שהוא עבר תקופה קשה וכואבת, ללא נשוא, בשל אישומיו בעבירה אותה לא ביצע וכי הוא ניסה, לא אחת, לשלוח יד בנפשו.

המבקש היה עצור, מאחורי סורג ובריח, למשך 41 ימים (לא ברציפות) ובשאר הזמן בו התנהל משפטו, במשך כ- 12.5 חודשים, הוא שהה במעצר בית מלא, עם חלון התאוררות למשך שעותיים ביום. בבקשה נטען, כי בשל חוסר יכולתו לעבוד בתקופה הנ"ל, הוא נקלע לקשיים כלכליים, ללא כל יכולת להשתקם. עוד נטען, שהמבקש סובל עד היום מחרדות ומפחדים, מחשש שמא יעוכב על ידי שוטר, או ייעצר, רק בשל מראהו. הוא איבד אמון בבני אדם, חושד באנשים זרים ומאז מעצרו לא יצר קשר זוגי.

7. לעניין החלופה הראשונה נטען, כי כלל לא היה מקום להגיש כתב אישום נגד המבקש, שכן התשתית הראייתית הייתה רעועה וכי הפרקליטות, שהגישה את כתב האישום, לא פעלה בסבירות ובזהירות הנדרשת. נטען, תוך הפנייה אל דעת הרוב בעניין מקמילן - רע"פ 960/99 דני מקמילן נ' מדינת ישראל, נג(4) 294 (26.8.1999) כי זיכוי מלא מחייב מתן פיצוי למי שזוכה בדין.

8. לעניין החלופה השנייה נטען, כי מכלול נסיבות הפרשה - אופי ההליך המשפטי והחקירה שקדמה לו, נסיבותיו האישיות של המבקש, התמשכות ההליכים, הנזק שנגרם לשמו הטוב, הגבלות הקשות על חירותו במשך ההליך, הנזק הכלכלי שנגרם לו ולבני משפחתו בשל כך שהוא לא עבד במשך 15 חודשים, מצדיקים מתן פיצוי מלא למבקש.

בנוסף נטען, שהמבקש למד הנדסת תוכנה (בין השנים 2014-2016) וכי עקב מעצרו הוא נאלץ להפסיק את לימודיו והחמיץ שתי שנות לימוד וכעת, עקב החובות שצבר, אין ביכולתו לשוב ללימודיו.

9. לעניין הנזק והפיצוי המגיע, נטען כדלקמן:

א. במהלך שנת 2017 עבד המבקש כסטודנט בתפקיד ברמן והשתכר כ- 6,500 ₪ ברוטו וכי הוא הפסיד 17 חודשי עבודה ולכן ההפסד הישיר, הנומינלי, בגין כך הוא כ- 97,500 ₪.

ב. הפיצוי המגיע בגין ימי המעצר על פי תקנה 8 לתקנות סדר הדין (פיצויים בשל מעצר או מאסר), תשמ"ב-1982 (להלן: "תקנות הפיצויים" או "התקנות"), מגיע לסך של **29,721.6** ₪, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית מיום מתן הכרעת הדין וכי סבלו של המבקש מצדיק מתן פיצוי מלא.

ג. קמה למבקש עילה לפיצוי בגין נזק לא ממוני והיותו אדם נורמטיבי, ללא עבר פלילי, מצדיק העמדת הפיצוי על הרף הגבוה - 1,500 ₪ עבור כל יום מעצר מלא וסך של 1,000 ₪ עבור כל יום של מעצר בית ובסך

הכל - סך של 416,500 ₪.

הפיצוי הכולל המתבקש, אפוא, הוא 543,721 ₪.

תמצית טיעוני המשיבה

10. המשיבה טענה, כי לא כל זיכוי מקנה זכות לפיצוי וכי הנטל להוכיח זכות מוטל על המבקש. כן נטען, כי זכות לפיצוי קמה רק בהתקיים תנאי הסף שנקבעו על ידי המחוקק וכי גם בהתקיים התנאים, השאלה אם להעניק פיצוי נתונה לשיקול דעתו של בית המשפט.

נטען כי יש להביא בחשבון את האינטרס הציבורי בהעמדה לדין ואכיפת שלטון החוק וכי יש לצמצם את הפיצוי מחשש שמא תרפינה ידיהן של רשויות התביעה, בהגשת כתבי אישום.

11. כן נטען, תוך הפנייה לעניין דבש - (ע"פ 4466/98 דבש נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(3) 102, 73 (22.1.2002) ולפסקי דין נוספים, כי המבחן שנקבע בפסיקה לעניין החלופה הראשונה הוא שבמועד הגשת כתב האישום (ולא במועד מאוחר יותר) לא היו בידי התביעה ראיות לכאורה, או שעל פי הראיות שהיו, היה על התביעה להסיק, מלכתחילה, שהזיכוי צפוי מראש וזאת - על פי המבחן של "סיכוי סביר להרשעה", מבחן אשר, לדעת המשיבה, התקיים במקרה זה.

המשיבה פירטה, באריכות, את הראיות שהיו בתיק עובר להגשת כתב האישום וטענה, כי התמונה הראייתית שהייתה מונחת בפני הפרקליטות בעת שהוכן כתב האישום היוותה בסיס איתן להגשתו, תוך שהפנתה להחלטת בית המשפט המחוזי בחיפה (כב' השו' א' פורת) בהחלטה שנתן ביום 10.12.17, בתיק מ"ת 50235-11-17 ובה הורה על מעצרו של המבקש עד תום ההליכים נגדו בתיק דנן.

12. לעניין עילת הזכאות השנייה טוענת המשיבה, כי על פי הפסיקה קיימות שלוש קבוצות שיקולים שעל בית המשפט לשקול והן: נסיבות הנוגעות להליך המשפטי - התנהגותה של התביעה, האם נגרם עיוות דין עקב הימשכות ההליכים וכיוצ"ב; תוצאתו של ההליך האם זיכוי מלא או מחמת הספק; ונסיבות אישיות של המבקש - עלילת שווא, עינוי דין חמור, פגיעה בבריאותו או בבריאות בני משפחתו וכיוצ"ב.

לטענת המשיבה לא התקיימו נסיבות חריגות שכאלה ולכן אין לפסוק למבקש פיצוי כלשהו. לטענתה, ההליך התנהל בקצב סביר, המבקש נעצר ביום 7.11.17, כתב האישום ובקשה למעצרו עד תום ההליכים הוגשו ביום 22.11.17 (לאחר 16 ימי מעצר) הוא נעצר עד תום ההליכים אך ביום 12.12.17 (לאחר 13 ימי מעצר נוספים הוא שוחרר למעצר בית וביום 14.1.18, לאחר קבלת תסקיר, נפתח חלון התאווורות של שעתיים ביום.

ביום 14.6.18, הוחזר המבקש למעצר מאחורי סורג וברית, לפי בקשת שירות המבחן להפסיק צו מפיקוח מעצרים שהוצא למבקש, עם שחרורו לחלופה, לאחר שהוא לא שיתף פעולה עם שירות המבחן ולאחר שהחלופה "קרסה", מאחר שהמפקחים לא יכלו לעמוד בנטל הפיקוח.

ביום 26.6.18 לאחר שנמצאה חלופה אחרת (בבית דודתו) המבקש שוחרר, שוב למעצר בית, עם חלון התאווורות.

13. המשיבה טוענת, כי אין הלימה בין טענות המבקש בבקשה, לעניין תעסוקתו ועוד, לבין הנתונים העולים

מתסקיר שירות המבחן שהוגש בהליך המעצר וכי לא הוצג כל תיעוד לתמיכה בטענותיו לגבי לימודיו ועבודתו.

14. לעניין הבקשה לפיצוי בגין נזק לא ממוני, מסכימה המשיבה כי יש מקום לשיקולים שיסודם במידת החסד והרחמים, אולם הכוונה היא לנסיבות אישיות יוצאות דופן של המבקש, שהתהוו עקב המעצר או המאסר.

פגיעה באדם עקב חקירה ומעצר, אינם ייחודיים למבקש דנן והוראות סעיף 80 אינה מכילה ראש נזק של פגיעה בשמו הטוב של אדם, או ראש נזק של כאב וסבל. נטען כי גם אם אלה יכולים לבוא במסגרת "נסיבות אחרות המצדיקות פיצוי" אין הם רלבנטיים למקרה דנן, לאור האמור בתסקיר שירות המבחן ומאחר שטענות המבקש, כגון מצבו הנפשי, חוסר יכולת לעבוד, פגיעה בשם טוב וכו', לא הוכחו.

15. המשיבה מציינת, כי המבקש היה מיוצג על ידי הסגוריה הציבורית וכי גובה הפיצוי שניתן לפסוק מוגבל בתקנות, כי הוא לא צירף קבלות על הוצאות ומבקשת כי, לא יפסק לו כל פיצוי ולכל היותר, יפסק פיצוי בסכום נמוך מהתקרה הקבועה בתקנות ושתשלומי יותנה בהצגת ראיות לנזקים הנטענים ובהצהרת המבקש כי לא יקבל ולא יפנה בבקשה לקבלת סיוע במימון הוצאותיו מגורם כלשהו.

הדיון בבקשה

16. בעת הדיון בבקשה, שהתקיים ביום 12.9.22, טענה ב"כ המבקש, כי לא הוגשה חוות דעת בנוגע למצבו הנפשי של המבקש, בשל חסרון כיס. לדבריה, המבקש לא חזר למעגל העבודה. הוא מטופל אצל פסיכיאטר משך כשנתיים, אך (כאמור) בשל חסרון כיס לא הוגשה חוות דעת.

עוד טענה, כי המבקש מתגורר לסירוגין ביחידה לדיירי רחוב בחיפה וכי המשפחה לא יכלה לשאת את הבושה וכל מה שקרה מסביב והתרחקה ממנו.

17. ב"כ המבקש ביקשה להגיש שלושה סיכומים של פסיכיאטר שהמבקש פנה אליו (משנים 2018, 2019 ו 2022 וכן מסמך מינואר 2020, לפיו המבקש נמצא בטיפול בדיירי רחוב.

לדבריה, בשל ערעור יחסי המבקש עם משפחתו, היה לו קושי לבקש מהם את המסמכים בנוגע להשתכרותו והוא לא היה יכול לקבלם ממעבידו שכן המעביד הלך לעולמו סמוך לתחילת המשפט. לא הובהר מדוע לא הייתה פנייה למל"ל לקבלת דיווח על תקופות עבודתו של המבקש.

ב"כ המשיבה התנגד להמצאת המסמכים הנוספים (לאחר שענין בהם) וקיבלתי את התנגדותו לאור כך שהמסמכים אינם מהווים חוות דעת מומחה, מדובר במסמכים חלקיים ולא ניתנה למשיבה הזדמנות ראויה לבדוק אותם.

18. ב"כ המשיבה טען בדיון, שלא ניתן להגדיר את המבקש כאדם נורמטיבי, שכן לחובתו שתי הרשעות, בגין עבירות שביצע לאחר סיום ההליך. הוגש הרישום הפלילי של המבקש (סומן מש/1) ולאחר הדיון הוגשו (על פי החלטה שניתנה) כתבי האישום וגזרי הדין שנתנו בתיקים בהם הורשע.

מוצגים אלה ייסרקו לתיק בית המשפט, כשהם חסויים לציבור ופתוחים לבית המשפט ולצדדים.

דין והכרעה

החלופה הראשונה - לא היה יסוד לאשמה

20. עיקרה של חלופה זו הוא בשיקול דעתה של התביעה בהגשת כתב האישום ובהתנהלותה בניהול המשפט. ככל שבתיק החקירה היו ראיות המקימות "סיכוי סביר להרשעה", הרי גם אם בסופו של יום זוכה הנאשם, הוא לא יהיה זכאי לפיצוי במסגרת החלופה הראשונה. כך הוא, בוודאי, אם זוכה מחמת הספק ויש אומרים כי כך הוא, גם אם זוכה זיכוי "מלא".

לגבי חלופה זו נקבע בעניין דבש, כי אין די בעצם הזיכוי, אלא יש לבחון את תשתית הראיות שהייתה עובר להגשת כתב האישום. "יש לבחון באורח אובייקטיבי אם חומר החקירה שהיה בפני התביעה עובר להגשת כתב-האישום היה מעלה אצל תובע סביר ציפייה כי יש בו ראיות לכאורה לבסס ההרשעה".

בחינה זו תיעשה באמצעות מבחן הסבירות, היינו "במקום שהתביעה נהגה בסבירות ובזהירות ראויה, כראוי לתביעה, לא נאמר כי לא היה יסוד להאשמה גם אם בערבו של יום יצא נאשם זכאי בדינו. במקום זה נאמר - בכפיפות לעילה השנייה - כי הנזק והצער ינוחו על מקומם, ובלשון השאלה ממקום אחר נאמר: The loss lies where it falls. ואילו אם התביעה נהגה שלא בסבירות ושלא בזהירות ראויה, תישא המדינה בהוצאותיו של הנאשם ותיאלץ לפצותו על מעצרו ועל מאסרו".

אציין, כי בעניין מקמילן הנ"ל, אליו הפנתה ב"כ המבקש, לא נקבע, כי זיכוי מלא **מחייב** פסיקת פיצוי על פי סעיף 80, אלא כי "זיכוי מוחלט מן האשמה - להבדילו מזיכוי מחמת הספק - מצדיק, **ככלל**, תשלום לנאשם של הוצאות הגנה, וכן פיצויים בשל מעצר או מאסר" וכי הלכת דבש, אשר נפסקה בשנת 2002 בהרכב מורחב של שבעה שופטים, העמידה דברים על דיוקם.

21. לא מצאתי כי לא הייתה עילה להגשת כתב אישום נגד המבקש. אמנם, הראיות בתיק החקירה לא היו קונקלוסיביות, אולם גם אם היו בתיק סימני שאלה, כגון - העובדה שהשוואה שנעשתה על ידי מומחית מז"פ, בין התמונות שצולמו בכספומט (בו נעשה ניסיון למשוך כסף באמצעות כרטיס האשראי הגנוב) ובין תמונתו של המבקש לא העלתה ממצא משמעותי אלא רק כי **"לא ניתן לשלול כי החשוד הוא זה שמצולם בעת האירוע"** תוך שהמומחית ציינה בחוות דעתה, את איכותו הירודה של הסרטון, אשר אינה מאפשרת להגיע לממצאים ברורים (כפי שציינתי בהכרעת הדין) וסימני שאלה נוספים, הרי נוכח "הזיהוי" של בני המשפחה (גם אם סברתי, בסופו של יום שאינו מבוסס דיו) לבושו של השודד והכובע שחבש (אשר היו דומים ללבוש וכובע השייכים למבקש (גם אם לא הוכחה זהות) והתנהלותו של המבקש באותו יום ועל אף מחדלים בחקירה, קשה לומר שהראיות לא הקימו סיכוי סביר להרשעה. לעניין זה גם לא ניתן להתעלם, מכך שהמבקש נעצר עד תום ההליכים לאחר שבית המשפט שדן בבקשה למעצר סבר שקיימות בתיק ראיות לכאורה. בעניין זה יש להדגיש, כי שאלת מהימנות העדויות מסורה תמיד לבית המשפט, השומע את הראיות ולמעט במקרים ברורים וחריגים, אין היא נבחנת, לעומקה, בשלב של הגשת כתב אישום.

אמנם, כפי שפירטתי בהכרעת הדין, בסופו של יום ולאחר ששמעתי את כל העדויות ובחנתי את הראיות, מצאתי כי נוכח סימני השאלה והתמיהות שעלו מהן המשיבה לא הרימה את הנטל להוכיח שהמבקש הוא זה שביצע את השוד, אולם דברים אלה נקבעו על ידי בדיעבד, לאחר שמיעת הראיות ואין לומר שהיה על המאשימה "להחליט" כך, במקום

בית המשפט. המשיבה לא התנהלה בזדון, ברשלנות או בשרירות-לב ובוודאי שלא רדפה את המבקש, ללא כל בסיס.

22. לאור האמור לעיל, אני קובעת שלא התמלאו התנאים לפסיקת פיצוי על פי החלופה הראשונה.

החלופה השנייה - נסיבות אחרות המצדיקות פסיקת פיצוי

23. חלופה זו מורכבת יותר.

אין חולק, כי הליך פלילי משנה את חייו של אדם ופוגע בכל רבדי חייו, האישיים, המשפחתיים, הכלכליים והחברתיים וברי כי הפגיעה קשה עוד יותר כאשר הוא נעצר למשך חודשים רבים.

השבת המצב לקדמותו איננה אפשרית במשפט הפלילי. בדומה לכך, גם פיצוי של קורבן העבירה על ידי נאשם שהורשע בדין, איננו פיצוי מלא ואין הוא משיב את המצב לקדמותו. מנגד, אין להתעלם מהחשש שמא חיוב יתר של המדינה בפיצוי נאשם שזוכה עלול לגרום ל"אפקט מצנן", אשר ימנע מהמדינה מלהגיש כתבי אישום, גם מקום שקיימות ראיות לכאורה וקיים סיכוי סביר להרשעה. במקרה כזה תיפגע קשות ההגנה על הערכים החיוניים לתפקודה התקין של החברה, ויפגע קשות האינטרס החשוב של העמדת עבריינים לדין.

24. בשקלול כלל השיקולים הרלבנטיים נקבע, גם לגבי חלופה זו, כי אין די בזיכוי כדי שייפסק פיצוי לנאשם. במכוון, הושארה ההחלטה אם יש מקום לפסוק לנאשם שזוכה פיצויים, לשיקול דעת רחב של בית המשפט.

בהתאם לכך נקבע, כי הביטוי "**נסיבות אחרות המצדיקות זאת**" הוא ביטוי "אמורפי", אשר על בית המשפט למלאו תוכן, לפי לשיקול דעתו. ראו דברי בית המשפט העליון בעניין רייש - ע"פ 7826/96 רייש נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(1) 481, 496 (1997) (08.05.1997), אשר הצביע על ה"עמימות" המכוונת של ביטוי זה: "לא בכדי בחר המחוקק, בעניין הנדון, ביטוי עמום, שאין לו צורה ואין לו מידה, כמו 'נסיבות אחרות'. הביטוי נולד עמום על-מנת שיישאר עמום. הוא נמנה על משפחה של ביטויים עמומים, כמו צדק, מוסר, תקנת הציבור, סבירות, משמעת, קלון ועוד. יש הקוראים להם בשם מושגי שסתום. העמימות של ביטויים אלה היא טעם החיים שלהם. הם אמורים לרחף, בלתי מוגדרים, מעל הכללים. אסור לקצץ את כנפיהם ולכלוא אותם בכלל נוקשה. כלל כזה עלול להרוג אותם".

כך גם אמר כבוד השופט חשין בעניין דבש - "... הביטוי 'נסיבות אחרות המצדיקות זאת' ביטוי עמום הוא - עמום הוא וראוי הוא כי יישאר עמום". עם זאת, בניסיון לשרטט מסגרת כלשהי לשיקולים הרלבנטיים לחלופה השנייה, חילק כבוד השופט חשין את הנסיבות שעל בית המשפט לשקול, לשלושה סוגים: (א) נסיבות שעניינן הליכי המשפט בכללם - התנהגות התביעה והתנהגות הנאשם - האם הנאשם הביא בהתנהגותו, להעלאת חשדות נגדו; לפתיחה בחקירה או להגשת כתב-אישום נגדו; התנהגותו הנאשם במהלך החקירה והמשפט ותרומתה לחקר האמת; (ב) טיב זיכוי של הנאשם - האם זיכוי מוחלט, מן הספק, מהו גדר הספק; (ג) נסיבות אישיות (חיצוניות למשפט) של הנאשם - מהות הפגיעה שנגרמה לנאשם עקב ההליך וחומריתה, האם נפגעה משפחתו; נפגעה בריאותו; נגרם לו נזק כלכלי חמור.

25. בעניין שלומוב - ע"פ 6137/05 רובשן שלומוב נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (8.1.07), זוכה הנאשם לאחר שהמדינה חזרה בה מכתב אישום בגין רצח שהוגש נגדו וחרף זאת נדחתה בקשתו לפיצוי לפי סעיף 80 לחוק.

ביהמ"ש העליון עמד, שם, על הפגיעה הקשה בנאשם עקב העמדתו לדין ומנגד - על ההכרח שבקיומו של

"מכשיר" זה, לשם הגנה על אינטרסים ציבוריים חיוניים וכך אמר בהתייחס לסעיף 80 לחוק: "על פניו [...] נותן הסעיף ביטוי לשני עקרונות יסודיים שלכאורה עומדים בסתירה זה לזה: מחד גיסא - הסעיף מהווה הכרה בכך שהעמדה לדין היא הליך קשה שהשלכותיו יכולות להיות הרסניות לגבי האדם שמדובר בו. העמדה לדין גוררת עימה פגיעה חמורה באדם, בכבודו, שמו ובפרטיותו. יש שהיא פוגעת אף בעיסוקו, קניינו, ממונו וחירותו, זכויות אשר קיבלו משנה תוקף בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. [...] מאידך גיסא - היכולת להעמיד לדין היא מכשיר בסיסי לקיומה של מדינת חוק, ולהשלטתו של מורא החוק על אזרחי המדינה. משום שמדובר ברכיב מובנה של השיטה המשפטית - כל שיטה משפטית, עליו מופקדת התביעה, יש להותיר בידה מרחב החלטה, באשר לשאלה האם להעמיד את פלוני לדין".

26. סעיף 80 לחוק העונשין, מתווה, אפוא, "נוסחת איזון" בין האינטרסים והזכויות השונים המצויים במרחב זה של ההליך הפלילי ועל בית המשפט למצוא את האיזון הנכון, בכל מקרה, לפי נסיבותיו. "הקשיים שהם מנת-חלקו של הנתון במעצר טרם זיכוי בדין, נבחנים, בין היתר, אל מול משמעותה הציבורית של ההעמדה לדין והאינטרסים אותם קידמה ההחלטה בדבר הגשת כתב-האישום" - ע"פ 12003/05 הישאם חמודה נ' מדינת ישראל (18.09.2008). ראו גם: עניין רייש הנ"ל וע"פ 700/00 טוויל נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(4) 450, 457 (23.05.2002).

עקרונות הפיצוי ושיעורו

בע"פ 7770/10 עלי טורי נ' מדינת ישראל (20.09.2011) התייחס כבוד השופט י' עמית (בהערות אגב) למודל פיצויים אפשרי אחר, בגישה מרחיבה (שהועלתה על ידי עומר דקל - "הזכאי זכאי לפיצויים?", עלי משפט, ט (תשע"א) 523 עמ' 564) והיא, כי "נאשם שזוכה בהליך הפלילי יהא זכאי לפיצוי בגין נזקיו בכפוף לשני סייגים: כאשר מדובר בנזק שהיה בידי הנאשם למנוע (כמו ראייה שאותה חשף רק בשלב מאוחר) ובהתקיים נסיבות נדירות, מיוחדות ולא שגרתיות המצדיקות את שלילת הפיצוי או הפחתתו" מודל אשר קרוב לאחריות ללא אשם. נוכח הנסיבות שהתקיימו שם, בחר כבוד השופט עמית להשאיר מודל זה בצריך עיון.

27. כפי שיובהר להלן, מצאתי כי המבקש זכאי לפיצוי לפי החלופה השנייה.

אמנם, קבעתי כי הראיות שהיו בידי התביעה הקימו "סיכוי סביר להרשעה", אך בצד זאת, ניתן היה להצביע על מספר סימני שאלה העולים מהן. המבקש מסר, מלכתחילה, גרסה מלאה לגבי מעשיו באותו יום וכן אליבי (אשר גם אם לא היה מוצק - הוא לא נשלל ואף אומת בחלקו) והכחיש, כל העת, קשר לביצוע העבירה.

המבקש זוכה זיכוי מלא וניתן היה להתרשם, גם במהלך ההליך הפלילי, מהפגיעה הקשה שההליך גורם לו.

28. המבקש אמנם לא המציא ראיות לעבודתו עד למעצרו, אך תסקיר שירות המבחן, מיום 11.1.18 (שהוגש לתיק המעצר) מפרט את מהלך חייו, לימודיו ועבודתו וסבורתי שניתן לסמוך על האמור בו ולקבוע כי המעצר קטע את עבודתו. אמנם, המבקש לא המציא תלושי שכר, אך ממילא, הפיצוי מהירבי שניתן לפסוק מחושב לפי השכר הממוצע במשק.

מתסקיר המעצר מיום 11.1.18 עולה, כי המבקש עבד במשך כחצי שנה לפני מעצרו, כמתקין מקלחונים והתגורר בבית הוריו וכי נסיבות חייו היו קשות. הוא לא סיים את לימודיו התיכוניים ולפני גיוסו לצבא עבד כשנה וחצי בשיפוצים ושירותו הצבאי לא היה מוצלח.

עם זאת, המבקש לא הוכיח שהמעצר קטע את לימודיו. מתסקיר שירות המבחן עולה שבשנת 2016 הוא, אמנם, החל ללמוד במכינה להשלמת בגרויות ובסיום המכינה התקבל ללימודי הנדסת תכנה, אך, לדבריו בפני שירות המבחן, הוא לא התחיל ללמוד בשל הקושי לשלב בין עבודה ללימודים ובשל ההוצאות. לכן הוא שב לבית הוריו ועבד, כאמור, בהתקנת מקלחונים עד למעצרו.

29. המשפט הסתיים בפרק זמן סביר בהחלט.

שמיעת הראיות החלה ביום 24.4.18 והסתיימה ביום 13.12.18. סיכומים בעל פה נשמעו 18 ימים לאחר מכן - ביום 1.1.19 והכרעת הדין הושמעה 12 ימים לאחר שמיעת הסיכומים - ביום 13.1.19.

30. הפסיקה דנה גם בשאלה האם ניתן לפסוק, במסגרת סעיף 80 לחוק, פיצויים בגין נזק לא ממוני, על אף שראשי נזק כגון אלה אינם נכללים, במפורש, בתקנות.

בפסק הדין שניתן בעניין "עשור" - ע"פ 4492/01 עשור נ' מדינת ישראל פ"ד נז(3) 734 (08.05.2003) (להלן: "עניין עשור") נאמר: "אשר לנזקים 'כלליים', כגון פגיעה בשם הטוב או כאב וסבל, אמנם נפסק בעבר כי אלה אינם באים בגדר הפיצוי לפי סעיף 80 (ראו האמור בע"פ 1767/94 יוסף נ' מדינת ישראל ... (להלן - פרשת יוסף [3]), בעמ' 519, והאסמכתאות המובאות שם), אך דומה כי בהלכה זו חל כרסום עוד קודם לפרשת דבש [1] (ראו את הערות השופטים טירקל וזמיר בפרשת יוסף הנ"ל [3], בעמ' 527-528). ומשנפסק בפרשת דבש [1] כי כלל נסיבות העניין רלוונטיות לשאלת הפיצוי, ספק אם הלכה זו עודנה תקפה. למצער יש לומר כי הגיונית קשה להצדיק תפיסה המגבילה את הפיצוי בגין מעצר - **ששיעורו ממילא מוגבל לגובה התקרה שנקבעה לכך**, לפי הוראת סעיף 80(ב) והתקנות שהותקנו מכוחה - דווקא לנזק הכלכלי של אובדן הכנסה, שהוא, לעתים קרובות, הנזק הפחות חמור שנגרם לנאשם עקב מעצרו. ראו בהקשר זה גם את דברי השופט ריבלין בפרשת חמדאן הנ"ל [2], בעמ' 558-559. גם העובדה שנאשם אשר זוכה רשאי, נוסף על הגשת בקשה לפי סעיף 80, לתבוע את מלוא נזקיו בתביעה אזרחית (ראו רע"א 7652/99 מדינת ישראל נ' יוסף ... [4]), אינה משנה ממסכנה זו".

מהאמור לעיל עולה, כי על אף שבנסיבות מסוימות ניתן לפסוק פיצוי לא ממוני, בשל עגמת נפש שנגרמה למבקש עקב המעצר או המאסר, בכל מקרה לא ניתן לפסוק פיצוי (הוספה: על פי סעיף 80 לחוק) **בסכום העולה על תקרת הסכומים שנקבעו בתקנה 8 לתקנות הפיצויים**, אשר קובעת סכום מקסימלי של פיצוי, אותו ניתן לפסוק בגין כל יום מעצר או מאסר, כדלקמן:

"(א) סכום הפיצוי המרבי בעד יום מעצר או מאסר הוא החלק ה-25 של השכר החדשי הממוצע במשק ביום מתן החלטת בית המשפט לענין הפיצוי, כפי שקבע שר העבודה והרווחה בהודעה לפי סעיף 198א לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], תשכ"ח-1968.
(ב) סכום הפיצוי המרבי בעד חלקי יום מעצר או מאסר יחושב כחלק היחסי של הפיצוי המגיע לפי תקנת משנה (א)".

31. תקנה 8 מגבילה את סכום הפיצוי לחלק ה-25 מהשכר החודשי הממוצע במשק. זה המנגנון שנקבע, לשם קביעת הסכום המרבי (אשר משתנה בהתאם לעלייתו או לירידתו של השכר הממוצע). עם זאת, אין להסיק מכך שהטענה היחידה שניתן לטעון בנוגע למהות הפיצוי שיש לפסוק, במקרה כזה או אחר, היא טענה בדבר הפסדי שכר.

כוונת הדברים שנאמרו בעניין "עשור" הייתה להבהיר, כי בגדרו של הסכום המקסימלי **ניתן** לטעון גם טענות הנוגעות לכלל נסיבות העניין ובכלל זה - גם עוגמת נפש שנגרמה למבקש, אך הסכום הכולל שייפסק אינו יכול לעלות על התקרה הקבועה בתקנה. הדברים ברורים מהאמור בפסק הדין הנ"ל, לפיו שיעור הפיצוי בגין מעצר "**ממילא מוגבל לגובה התקרה שנקבעה לכך**, לפי הוראת סעיף 80(ב) והתקנות שהותקנו מכוחה".

עניין זה הובהר, במפורש, בפסק הדין שניתן מאוחר יותר, בעניין עבד אלקאדר הנ"ל - ע"פ 5695/14 סאלם עבד אלקאדר נ' מדינת ישראל (2.9.2015) (להלן: "עניין עבד אלקאדר") שם דן בית המשפט העליון בהסדר פיצויים על פי סעיף 31(ג) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב] התשמ"ד-1984, אשר דן במי שהורשע ונשא עונשו או חלק ממנו ולאחר מכן זוכה במשפט חוזר, והבחין בין ההוראה שם (שהיא הוראה רחבה ביותר) לבין הוראת סעיף 80 לחוק העונשין, לגביה נאמר, כי ההסדר שבסעיף 80 לחוק מצוי **מחוץ לדיני הנזיקין** וכי המחוקק הגביל את ראשי הנזק לשניים - השבת הוצאות שהוציא הנאשם עבור הגנתו, ופיצוי על תקופת מעצר או מאסר. הודגש, כי במסגרת התקנות הוגבלו סכומי הפיצוי וכי בית המשפט אינו מחויב לפסוק את מלוא הסכומים ובידו שיקול דעת לפסוק סכום "שייראה לבית המשפט". וכך נאמר: "נאשם שזוכה בדין **אינו** זכאי אפוא לפיצוי בשל נזקים נוספים, כגון נזק בלתי ממוני בגין סבל נפשי ותחושות תסכול ובושה שנגרמו לו בעת ועקב היותו נתון מאחורי סורג וברח על לא עוול בכפו. שנית, גובה הפיצוי כפוף לתקרה הקבועה בתקנות הפיצויים". לעניין חוסר הזהות בין העילה הנזיקית לעילה לפי סעיף 80 לחוק והגבלת הפיצוי על פיה ראו גם ע"פ 277/78 מדינת ישראל נ' טוביהו (29.01.1979) ; ע"פ 586/78 סולמי נ' מדינת ישראל (13.02.1979)

32. אם כך - הזכאות לפיצוי במסגרת החלופה השנייה, איננה כוללת זכאות לפיצוי בגין נזקים לא ממוניים אם כי, ככל שמוכח שהמבקש סבל גם נזק לא ממוני, יהיה בכך כדי להטות את הכף לעבר פסיקת פיצוי על פי תקנה 8.

33. סבורה אני כי נסיבות העניין במקרה דנן, מצדיקות פסיקת פיצוי למבקש לפי החלופה השנייה של סעיף 80. זאת לאור השיקולים שהובאו לעיל כמו גם העובדה, שהגורם העיקרי (ואולי היחיד) למעצרו של המבקש היא העובדה שהוא דומה, במראהו הכללי ובלבושו, האופייניים לבני העדה האתיופית, לדמות שנראתה בסרטון שנלקח ממצלמת הכספומט, את פניה לא ניתן כלל לזהות, כמו גם העובדה שהוא זוכה זיכוי מלא.

לאור כך, ניתן גם להבין את החשש של המבקש, שהוא עלול להיעצר, שוב, על פי מראהו, על לא עוול בכפו.

34. לא נעלמו מעיני הרשעותיו של המבקש בגין עבירות שבוצעו על ידו לאחר הכרעת הדין, כדלקמן:

- הרשעה מיום 1.12.2019 בגין האירוע אשר מתואר (ברובו) בהכרעת הדין שניתנה בתיק זה, ואשר אירע בבית הוריו של המבקש, בערב יום השוד ובגינו הואשם המבקש בעבירות של היזק לרכוש במזיד, הפרת הוראה חוקית ואיומים, סביב סירוב הוריו לתת לו כסף.

כתב האישום בגין עבירות אלה הוגש בחודש פברואר 2018 (ת"פ שלום חיפה 63514-02-18), לפני מתן הכרעת הדין בתיק זה. המבקש הודה במיוחס לו בכתב האישום ודינו נגזר, ביום 1.12.19 (לאחר מתן הכרעת הדין) למאסר על תנאי בן 3 חודשים למשך שנתיים.

- הרשעה מיום 24.11.2020 בגין שני מקרים, בעבירות של היזק לרכוש במזיד ואיומים.

כתב האישום בגין עבירה זו הוגש באוגוסט 2020 (ת"פ שלום חיפה 52175-08-20). האירוע הראשון נסב

סביב דרישת המבקש לקבל מזוודה השייכת לו, אשר המשטרה לקחה (בעת שהוא היה דר רחוב), מחשש שמדובר בחפץ חשוד וכעסו על כך שכאשר בא לדרוש את המזוודה מהמשטרה, הוא לא יכול היה לקבלה מיד. המבקש התרגז ושבר את ידי דלת המשרד של "אבידות ומציאות". האישום השני באותו כתב אישום נסוב סביב סירובה של אמו של המבקש לתת לו כסף. גם הפעם הודה המבקש במיוחס לו בכתב האישום וגם הפעם נזגר דינו למאסר על תנאי בן 3 חודשים למשך שנתיים.

35. אציין, כי במסגרת הטיעון לעונש בכתב האישום הראשון, טען המבקש שהוא עובד במפעל כבר חצי שנה ובמסגרת דברי ב"כ המבקש במסגרת הטיעון לעונש בכתב האישום השני, נטען שהמבקש מתפרנס ממוסיקה, כל זאת - בניגוד לטענתו במסגרת הבקשה דנן, שם טען שמאז הכרעת הדין הוא אינו עובד.

שקלתי, האם בגין העבירות בהן הודה בכתב האישום השני והסתירה בין האמור בבקשה, לעניין עבודתו לבין האמור בטיעוניו לעונש בשני התיקים נכון יהיה לשלול מהמבקש פיצוי, על אף שמצאתי כי נוכח הכרעת הדין המזכה ועל פי הנסיבות שהתקיימו, אז, יש לפצות את המבקש. בסופו של דבר החלטתי כי שלילת כל פיצוי מהמבקש איננה מידתית וכי נכון יהיה להפחית את הפיצוי.

36. אשר לשיעור הפיצוי - המבקש לא המציא מסמכים כלשהם להוכחת שיעור השתכרותו לפני המעצר, אולם כפי שנאמר לעיל, מתסקיר שירות המבחן עולה שהוא עבד עד למעצרו, כך שברי כי במהלך ימי מעצרו נגרמו לו הפסדי שכר.

אמנם, המבקש לא צירף לבקשה חוות דעת של מומחה, אך גם ללא צירוף חוות דעת, דומה שלא יכול להיות ספק בדבר נזקים נפשיים ועוגמת נפש, הנגרמים לאדם עקב הגשת כתב אישום נגדו וכליאתו למשך חודשים. כאמור, במקרה דנן גם התרשמתי, במהלך המשפט, כי המבקש אכן סובל מאד מעצם ההליך המשפטי וכי המקרה פגע בו יותר מהפגיעה "הרגילה" הצפויה. בכך, ביחד עם שאר השיקולים יש, לטעמי, להטות את הכף לעבר קבלת הבקשה.

37. המבקש היה מיוצג על ידי עורך דין מטעם הסנגוריה הציבורית, כך שלא נגרם לו הפסד ממון בגין ייצוגו.

38. השכר החודשי לו טען המבקש, עובר למעצרו הוא 6,500 ₪. לכן, בימים בהם שהה במעצר מלא, הוא הפסיד סך של **29,721.6** ₪ אציין כי על פי פסק הדין בעניין עבד אלקאדר, תקופה של מעצר בית איננה מובאת בחשבון לעניין תקנה 8. הסכום המירבי שניתן לפסוק, לפי תקנה 8, הוא רבע מהשכר הממוצע במשק אשר, נכון להיום, הוא מגיע לסך של 10,428 ₪. לפיכך, הפיצוי המירבי, על פי התקנות, לפי שכר ממוצע במשק, עבור 41 ימים הוא 106,887 ₪.

לאחר שהבאתי בחשבון את טיעוני הצדדים ואת כל הנסיבות והשיקולים דלעיל, אני פוסקת למבקש פיצוי בסך של **30,000** ₪ וכן שכ"ט עו"ד בגין בקשה זו בסך **5,850** ₪.

הסכומים הנ"ל ישולמו למבקש, באמצעות באת כוחו, בתוך 30 ימים מהיום, שאם לא כן יישאו הפרשי הצמדה וריבית כחוק, מהיום ועד לתשלום המלא בפועל.

ניתנה היום, י"א תשרי תשפ"ג, 06 אוקטובר 2022, בנוכחות
הצדדים.

עמוד 10

